

16.01.2020

POL-2019-68846

Liikenne- ja viestintäministeriö

Lausunto sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamiseksi

1 Yleistä

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jolla muutettaisiin sähköiseen viestinnän palveluista annettua lakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja.

2 Viestintäpalveluiden määritelmä

Poliisihallitus yhtyy Keskusrikospoliisin lausunnossa esille nostettuun huoleen viestintäpalveluiden määritelmästä. Määritelmä on kirjattu esityksen säännöskohtaisten perusteluiden sivulle 141, ensimmäiseen kappaleeseen. Viestintä on viime vuosina siirtynyt entistä enemmän erilaisiin viestintäsovelluksiin ja sen vuoksi olisi tärkeää määritellä viestintäpalvelut siten, että määritelmä kattaisi laajasti pikaviestipalvelut eikä määritelmän ulkopuolelle jäisi pikaviestipalveluita, jotka ovat valinneet viesteilleen toimitustavan, joka ei olisi esityksen määritelmän mukainen.

3 Verkkotunnukset

Poliisi pitää tärkeänä, että verkkotunnusten hakijat ja haltijat tunnistetaan riittävällä tavalla. Mikäli verkkotunnusten haltijaa ei ole tunnistettu riittävällä tavalla verkkotunnusten väärinkäytön yhteydessä rikosvastuun toteutuminen hankaloituu merkittävästi. Verkkotunnusten välittäjät voidaan velvoittaa todentamaan verkkotunnuksen hankkijan henkilöllisyys ja tätä kautta edistämään .fi -päänteen alla toimivien verkkotunnusten alla toimivien palveluiden luotettavuutta.

4 Tiedonsaannin estoa koskeva määräys

Poliisi pitää tiedonsaannin estoa koskevan määräyksen ulottuvuutta koskevaa ehdotettua muutosta kokonaisuutena erittäin tarpeellisena rikosten ennalta estämiseksi. Lain 185§:n voimassa oleva muotoilu mahdollistaa sen, että lainkohtaa voidaan soveltaa vain Suomessa toimiviin tietoyhteiskunnan palveluntarjoajiin, koska Suomessa annettu tuomioistuimen päätös ei aseta ulkomailla toimivalle palveluntarjoajalle velvollisuutta estää pääsyä sellaiseen aineistoon, jonka esillä pitäminen tai välittäminen on säädetty rangaistavaksi. Mikäli edellä mainittuun aineistoon pääsyä ei voida estää, niin rikoksentehtäjillä on mahdollista siirtää lainvastainen toiminta Suomen rajo-

jen ulkopuolelle ja pitää rangaistavaksi säädettyä aineistoa yleisön saatavilla.

Ehdotetulla muutoksella mahdollistettaisiin se, että tuomioistuimien voisi kohdentaa tiedonsaannin estoa koskeva määräyksen myös tiedon välittäjille eli käytännössä teleyritykselle, joiden tehtävänä olisi estää rangaistavaksi säädettyyn aineistoon pääsy asiakkaidensa osalta.

Ehdotettua lain 185§ muutosta vastaavasta menettelystä on säädetty tekijänoikeuslaissa, joka mahdollistaa tuomioistuimen antaman määräyksen tekijänoikeutta koskevan materiaalin jakamisen keskeyttämiseksi. Voimassa oleva lainsäädäntö on epätasapainossa sen suhteen, että rikoslaissa rangaistavaksi säädetyn sisällön levittämisen ja esilläpidon suhteen tuomioistuimella ei ole ollut mahdollista antaa tiedonsaannin estoa koskevaa määräystä.

Ehdotetulla muutoksella pyritään vaikuttamaan ensisijaisesti rikosten ennalta estämiseen ja rikoksesta aiheutuvien vahinkojen torjuntaan. Estämällä pääsy rangaistavaksi säädettyyn aineistoon voidaan vaikuttaa laittoman aineiston kysyntään ja sitä kautta rikollisen toiminnan kannattavuuteen. Kaupallinen lasten seksuaalisen hyväksikäyttö tapahtuu valtaosin kehittyvissä maissa ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön materiaalin saatavuuteen ja kysyntään vaikuttamisella voidaan vaikuttaa myös siihen, että laittoman aineiston tuotanto vähenee.

Rikostorjunnan kannalta on tärkeää huomioida myös muut rikoslajit, joihin liittyy rangaistavaksi säädetyn aineiston julkaiseminen ja levittäminen. Tällaisia rikoksia voivat olla mm. petosrikokset, joissa laajoilla kampanjoilla pyritään erehdyttämään esimerkiksi luovuttamaan maksukorttien tietoja tai sioutumaan erilaisiin tilauksiin. Internetin välityksellä tapahtuvat petosrikokset aiheuttavat saattavat aiheuttaa rikoksen uhreille merkittäviä taloudellisia menetyksiä ja tuoda huomattavaa rikoshyötyä rikosentekijöille. Kansainvälisen ja järjestäytyneen internetissä toimivan petosrikollisuuden tutkinta ja ennalta estäminen on hyvin hankalaa usein kansainvälisellä poliisi- ja oikeusviranomaisten välisellä yhteistyölläkään rikosentekijöitä ei saada rikosvastuuseen.

Esityksessä on mainittu esimerkkeinä myös sotaan yllyttäminen, turvallisuussalaisuuden paljastaminen, uskonrauhan rikkominen, yksityiselämää koskevan tiedon levittäminen, kunnianloukkaus, kiihottaminen kansanryhmää vastaan sekä erilaiset markkinointiin tai rahapeleihin liittyvät rikokset. Edellä mainittu lista ei ole poissulkeva ja rikollisuuden siirtyessä osin tietoverkkoihin uusia rikosten tekotapoja tulee jatkuvasti esille.

Ehdotettu muutos mahdollistaisi tuomioistuimen antaman määräyksen tiedonsaannin estämiseksi teleyritykselle silloin, kun rangaistavaksi säädetyn tiedon julkaisu tai välittäminen liittyisi rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta, eikä määräystä voitaisi pitää teleyrityksen kannalta kohtuuttomana. Poliisihallitus pitää ehdotettua kahden vuoden rajaa ongelmallisena siksi, että vastaavaa rajoitusta tiedonsaannin eston osalta ei ole Suomessa toimivien palveluntarjoajien osalta ja rajoitusta ei ole katsottu tarpeelliseksi säätää voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Tiedonsaannin estoa koskevan määräyksen osalta edellytyksenä on lisäksi, ettei *teleyritykselle kohdistettu määräys ei saisi vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä ja se tulisi panna teknisesti täytäntöön niin, ettei verkon käyttäjien luottamuksellisen viestin salaisuuden suoja vaarannu*. Vastaavaa edellytystä ei ole sisällytetty voimassa olevaan lainsäädäntöön Suomessa toimivien palveluntarjoajien osalta ja tältä osin esitys ei ole tasapainossa. Perustuslain takaaman viestinnän luottamuksellisuuden suojan kunnioittamista ei ole tarvetta erikseen mainita tässä yhteydessä tai viestinnän luottamuksellisuuden suoja korostava lainkohta voitaisiin kirjata lakiin siten, että se kattaisi kokonaisuudessaan laissa säädetyn toiminnan alueet. Ongelmallinen kohta on sen sijaan velvoite varmistaa, ettei toteutettu toimenpide vaarantaisi oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Tällainen velvoite saattaisi johtaa tilanteeseen, jossa esimerkiksi lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevaa aineistoa jaetaan keskustelufoorumeilla, joka useimmiten mahdollistaa käyttäjien viestien lähettämisen ja vastaanottamisen. Ehdotus rajaisi tiedonsaannin estoa koskevan määräyksen ulottamisen internetin sivustoihin, joissa olisi mahdollista lähettää tai vastaanottaa viestejä ja tekisi säädöksestä tältä osin tehottoman.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Kimmo Ulkuniemi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 16.01.2020 klo 12:55. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.